

آشنایی با نظام نوین مالی دانشگاه

معرفی نظام نوین مالی

در ایران مواد ۱۳۸ و ۱۴۴ قانون برنامه چهارم توسعه بر تغییر روش بودجه ریزی از برنامه ای به عملیاتی تاکید گردیده است. دانشگاه‌های علوم پزشکی در اجرای مواد آئین نامه مالی و معاملاتی از سال ۸۴ اقداماتی در خصوص تغییر مبنای حسابداری از نقدی تعدیل شده به مبنای تعهدی صورت داده اند که در این زمینه دانشگاه علوم پزشکی کاشان پس از بستر سازی لازم اجرای آزمایشی این طرح را طی روزهای اتی شروع و اجرای قطعی آن را از ابتدای سال ۸۹ شروع می نماید. تا قبل از دهه ۱۹۸۰ میلادی تمامی کشورها از مبنای نقدی برای گزارشگری بخش عمومی استفاده می نمودند. در این زمان در سطح جهان نگرانی‌هایی در رابطه با عملکرد دولت‌ها ایجاد شد که از آن جمله می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- میزان رشد فعالیت های دولتی
  - افزایش انبوه بدهی های دولت ها
  - نیاز به افزایش شفافیت و پاسخگویی به شهروندان درباره فعالیت های دولت ها
  - پرسش درباره ماهیت اطلاعات ارائه شده توسط دولت‌ها برای کمک برای به اتخاذ تصمیم مناسب
- به همین جهت تغییرات فزاینده‌ای برای وقوع انقلاب در حسابداری و گزارشگری بخش عمومی بوجود آمد و نهادهای تدوین کننده استانداردهای حسابداری بخش عمومی در کشورهای توسعه یافته بوجود آمدند.

حسابداری بر مبنای نقدی چیست ؟

- در حسابداری نقدی (Cash basis) صرفاً معاملاتی که در برگیرنده دریافت و پرداخت وجه نقد می باشند در دفاتر منعکس می گردند، بدون اینکه در طی دوره هیچگونه تلاشی برای ثبت صورتحساب‌ها یا مبالغ پرداخت نشده و مطالبات یا بدهی‌های شرکت صورت گیرد.

- در این روش هدف اولیه از تهیه صورت‌های مالی، ارائه اطلاعاتی درباره دریافت‌ها و پرداخت‌های وجه نقد سازمان، طی دوره مالی مورد نظر می‌باشد.
- این سیستم اغلب در سازمان‌های دولتی و واحدهایی که منابع ورودی آنها در قالب بودجه تخصیص یافته و عملاً تفاوتی نیز بین درآمدهای نقدی و تعهدی وجود ندارد، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اشکالات و نارسایی‌های روش نقدی

- عدم امکان ارزیابی عملکرد مدیریت سازمان‌ها .
- عدم انطباق روش مذکور با استانداردهای حسابداری .
- عدم وجود نظام بودجه‌بندی جامع مبتنی بر فعالیت‌ها .
- عدم امکان ثبت صحیح و کامل تهاورها و سرمایه‌گذاری‌های غیر نقدی .
- عدم رعایت اصل تطابق در آمد و هزینه و عدم ثبت کامل مطالبات و تعهدات .
- عدم وجود ارتباط منطقی بین منافع حاصل از بکارگیری دارایی‌ها و فعالیت‌های انجام شده با هزینه‌ها .
- طبقه‌بندی سود سهام دریافتی از محل سرمایه‌گذاری‌ها به عنوان جریان‌ات نقدی حاصل از فعالیت‌های عملیاتی .
- طبقه‌بندی برخی از دریافت‌ها و پرداخت‌های خاص، براساس نوع رویداد واقع شده به عوض ماهیت دریافت و پرداخت انجام شده .
- اشکالات ساختار سازمانی و عدم وجود یکپارچگی در وظایف واحدهای متنوع مالی، اعم از سیستم‌های اجرایی، کنترلی، حسابرسی و بودجه‌ریزی .
- عدم هوشمندی سیستم مالی و در نتیجه عدم امکان اعمال مدیریت نقدینگی و مدیریت هزینه .

• (این امر بکارگیری بهینه منابع در خدمت رسانی موثرتر به شهروندان را با مانع جدی مواجه می نماید.)

• ممانعت از استقرار سیستم کنترل داخلی مناسب و عدم امکان انعکاس واقعی وضعیت مالی و نتایج عملکرد شهرداری، بدلیل عدم انعکاس بخش عمده‌ای از دارایی‌ها و بدهی‌ها تا زمان دریافت یا پرداخت‌های نقدی در دفاتر و گزارش‌ها.

مبنای تعهدی (کامل)

در مبنای تعهدی کامل، درآمدها زمانی، شناسایی و در دفاتر حسابداری منعکس می گردند که تحصیل می شوند یا تحقق می یابند. در این مبنا، زمان تحصیل یا تحقق درآمد، هنگامی است که درآمد به صورت قطعی مشخص می شود یا بر اثر ادامه خدمات حاصل می گردد. لذا زمان وصول وجه در این روش مورد توجه قرار نمی گیرد بلکه زمان تحصیل یا تحقق درآمد در شناسایی و ثبت درآمد اهمیت دارد. همچنین در این مبنا، زمان شناسایی و ثبت هزینه‌ها، زمان ایجاد و یا تحقق هزینه هاست و زمانی که کالایی تحویل می گردد یا خدمتی انجام می شود، معادل بهای تمام شده کالای تحویلی و یا خدمت انجام یافته، بدهی قابل پرداخت ایجاد می شود

مزایای مبنای تعهدی

- دستیابی سریع به اطلاعات جامع، کامل و دقیق از وضع موجود سازمان .
- امکان تشخیص لزوم خرج کرد، براساس اطلاعات صحیح از منابع و نیازها .
- مشخص شدن میزان درآمدهای وصول نشده هر دوره مالی و امکان برنامه‌ریزی برای وصول آنها .
- دسترسی به اطلاعات دقیقتر و کاملتر از درآمدها و هزینه‌های هر دوره (اعم از نقدی و غیر نقدی) .

- امکان ایجاد ارتباط بین هزینه‌ها و عملکرد آنها و در نتیجه ایجاد زمینه برای ورود به بحث بودجه عملیاتی.
- امکان تعیین نقطه سر به سر درآمد و هزینه در هر دوره، با مقایسه درآمدها و هزینه‌های هر دوره و نتایج حاصل از تهاثر آنها.
- امکان محاسبه و ثبت استهلاکات به عنوان هزینه‌های دوره.
- دسترسی به اطلاعات لازم جهت برنامه‌ریزی و اعمال کنترل‌های مدیریتی.
- امکان تعیین قیمت تمام شده هر پروژه با استفاده از اطلاعات سیستم حسابداری.
- امکان سنجش دقیقتر تناسب واحدهای پشتیبانی با واحدهای عملیاتی و تعیین تناسب لازم بین آنها و همچنین ارزیابی سنواتی آنها.
- امکان سنجش مسئولیت‌پذیری مسئولین و مدیران سازمان‌ها و ارزیابی عملکرد ایشان در پایان هر دوره و در سطوح مختلف سازمانی.
- اطلاع از میزان و ارزش موجودی‌ها و دارایی‌های در اختیار سازمان با ثبت و ضبط موجودی‌های جنسی و دارایی‌های ثابت از قبیل اموال، ماشین آلات و تجهیزات در سیستم حسابداری.
- امکان ارزیابی و انعکاس کلیه دارائی‌های تحصیل شده اعم از خرید یا واگذاری بابت سایر حقوق سازمان، براساس مبانی مربوطه.
- امکان مقایسه وضع موجود با وضع مطلوب و تناسب آن با مأموریت‌های سازمان از نظر منابع، دارایی‌ها و خدمات ارائه شده.
- اطلاعات و گزارش‌های مالی صحیح تر و دقیقتری را جهت برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری و دیگر عملیات اجرایی در اختیار مدیران قرار می‌دهد.
- در مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، تعیین درآمدها و هزینه‌های واقعی متعلق به دوره مالی و بکارگیری نتیجه صحیح فعالیت‌های مالی و وضع مالی واقعی در پایان سال، تنها با به کارگیری مبنای تعهدی امکان‌پذیر است.

ارجحیت‌های روش حسابداری تعهدی بر روش نقدی

- قابلیت اعتماد مطلوب‌تر اطلاعات .
  - برخورداری از کارآیی و کیفیت مناسب‌تر و قابلیت فهم بهتر .
  - انعکاس اطلاعات مرتبط و مناسب‌تر برای تصمیم‌گیری‌های زمانی .
  - صورت‌های مالی تهیه شده قابلیت مقایسه بهتری دارد و اطلاعات آن به حدی شفاف است که تصمیم‌گیری را برای کلیه مسئولین و خصوصاً دست اندرکاران امور مالی و حسابداری سازمان روشن‌تر و شفاف‌تر می‌نماید
  - کارآیی بیشتر عناصر حسابداری در صورت‌های مالی تهیه شده .
  - قابلیت مقایسه بهتر صورت‌های مالی تهیه شده .
- لذا بطور خلاصه می‌توان گفت که اهم مشکلات و نارسائی‌های سیستم مالی نقدی به شرح ذیل است :
- سیستم حسابداری نقدی فارغ از استقرار سیستم کنترل داخلی مناسب در انعکاس واقعی وضعیت مالی و نتایج عملکرد شهرداری است؛ زیرا بخش عمده‌ای از دارایی‌ها و بدهی‌ها تا زمان دریافت یا پرداخت‌های نقدی در دفاتر و گزارش‌ها منعکس نمی‌گردد .
  - به تبع عدم هوشمندی سیستم حسابداری نقدی، در این سیستم اعمال مدیریت نقدینگی و مدیریت بر هزینه امکانپذیر نبوده و در نتیجه بکارگیری بهینه منابع در خدمت‌رسانی مؤثرتر به شهروندان با مانع جدی مواجه است .
  - اشکالات ساختار سازمانی و عدم وجود یکپارچگی در وظایف واحدهای متنوع بخش مالی اعم از سیستم‌های اجرایی، کنترلی، حسابرسی و بودجه‌ریزی نیز از مسائل و مشکلات قابل اعتنا در سیستم حسابداری نقدی است